

Invoering van de Omgevingswet op 1 juli 2022 is gerechtvaardigd, mits een voldoende werkend DSO kan worden gegarandeerd

In dit position paper zet gemeente Apeldoorn uiteen hoe zij aankijkt tegen de invoering van de Omgevingswet op 1 juli 2022. Daarbij zet zij het gebruikersperspectief centraal. Om aanvragen te kunnen indienen en behandelen, is een tijdig en goed werkend Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) essentieel. Er is tijd nodig om te oefenen, en er moeten grootschalige stresstesten worden uitgevoerd. Hiervoor zijn we afhankelijk van de softwareleveranciers. Als zij – het liefst op zo kort mogelijke termijn – een goed functionerend DSO kunnen uitrollen, is gemeente Apeldoorn op 1 juli 2022 op een basaal niveau klaar voor Omgevingswet. Daarbij liggen dan wel grote uitdagingen voor de organisatie op het gebied van testen, kennis en capaciteit. Maar die uitdagingen liggen er ook als de invoeringsdatum opnieuw wordt uitgesteld. Bevestig daarom uiterlijk in januari 2022 de huidige invoeringsdatum en houd daaraan vast.

Gebruikersperspectief centraal

De vraag of invoering van de Omgevingswet op een verantwoorde wijze mogelijk is, beantwoordt gemeente Apeldoorn vanuit het belang van de gebruiker. Dat het systeem vanuit gemeenteperspectief nog niet optimaal werkt, is aan dat belang ondergeschikt. Het gaat erom dat voor de gebruiker de situatie na de invoering van de Omgevingswet in geen geval slechter wordt, en op termijn natuurlijk beter. Daarvoor biedt de nieuwe Omgevingswet en het bijhorende DSO veel kansen. Zo wordt het omgevingsrecht transparant en voorspelbaar, worden de procedures korter en is voor een aantal initiatieven geen vergunning meer nodig. Maar hoe zien we de situatie op 1 juli 2022?

Voor de gebruiker is het essentieel dat zijn aanvraag ingediend en behandeld wordt vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Dat moet digitaal, via het DSO. Het DSO moet daarom in ieder geval per 1 juli 2022 de zekerheid bieden dat de aanvraag digitaal kan worden ingediend, beoordeeld en afgehandeld. Daarnaast moeten de nieuwe regels toepasbaar zijn, het omgevingsplan ontsloten kunnen worden en moet de relevante informatie beschikbaar zijn. Voor buitenplanse initiatieven moet het omgevingsplan gewijzigd kunnen worden. Als dat alles het geval is, is inwerkingtreding per 1 juli 2022 wat gemeente Apeldoorn betreft gerechtvaardigd. Op basis van de ontwikkelingen van de afgelopen maanden geloven wij dat dat haalbaar is, maar wijzen wij wel op de mogelijke complicaties op het gebied van software, capaciteit en onduidelijkheid over de invoeringsdatum.

Software

Als gemeente moeten we nieuwe software aanschaffen en implementeren. De software voor toepasbare regels² en de plansoftware³ hebben we in huis en de medewerkers zijn grotendeels opgeleid om hiermee te werken. De leverancier moet de plansoftware nog aanpassen aan de recent gewijzigde standaarden. De leverancier geeft aan dit in januari 2022 gereed te hebben.

¹ Tijdens de deskundigenbijeenkomst zal Symone de Bruin deelnemen namens Gemeente Apeldoorn. Mevrouw de Bruin is conerndirecteur en verantwoordelijk voor de implementatie van de Omgevingswet in onze gemeente.

² STTR builder van Geodan

³ NedOmgeving van NedGraphics

De nieuwe plansoftware moet daarnaast nog aangesloten worden op het DSO en dat moet wel met spoed gebeuren. Op dit moment kunnen we, ook in de testomgeving, nog geen delen van een omgevingsplan publiceren. Voor zover we weten zijn er nog geen grote stresstesten voor het DSO uitgevoerd, waarbij het systeem realistisch belast is door een grote groep gebruikers.

De applicatie voor Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) wordt op dit moment aanbesteed en we verwachten die op 1 juli 2022 werkend te hebben. Overigens is Apeldoorn wel laat met het aanbesteden van die applicatie. Om die reden kunnen we indien nodig terugvallen op de huidige VTH-applicatie.

Organisatie: testen, kennis en capaciteit

Om vertrouwd te worden met de Omgevingswet en het DSO is oefenen essentieel. Om klaar te zijn en de gebruikers van het DSO te helpen en begeleiden is een goede ondersteuning van onze kant noodzakelijk. Om deze ondersteuning te bieden moeten we oefenen en kennis opdoen als gemeentelijke organisatie. Daarin trekken we ook samen op met de regio door elkaar te informeren over de implementatie en afspraken te maken over het behandelen van vergunningen en de inrichting van de samenwerkingsomgeving (SWF) van het DSO. Gemeente Apeldoorn is bezig met een casco voor het omgevingsplan en heeft toepasbare regels opgesteld. Recent hebben we een ketentest uitgevoerd. Dit heeft veel inzicht gegeven in het werk dat nog verricht moet worden voor 1 juli 2022. Cruciaal hierbij is dat we onze content kunnen laden in het DSO. We weten nu alleen hoe onze eigen software functioneert, maar de samenwerking met het DSO hebben we nog niet kunnen testen. Het is hierdoor nog niet mogelijk goed te oefenen met een omgevingsplan in het DSO, zoals ook blijkt uit de testresultaten van het Interbestuurlijk acceptatieteam voor de landelijke voorziening van het DSO (IBAT).

De invoering van een nieuwe wet én een nieuwe digitaal systeem vraagt veel onze organisatie. Het opstellen van en werken met een omgevingsplan vergt andere kennis en competenties van medewerkers. Nieuwe wet- en regelgeving leren kennen en de mogelijkheden doorgronden, analyseren van bestaande milieuregelgeving, bestemmingsplannen en verordeningen en dat samensmeden tot één geheel met een goede structuur is een forse uitdaging. Zo is een kleine groep medewerkers gemotiveerd en actief bezig met het opstellen van een casco voor het omgevingsplan. Dit zal de komende maanden uitgebreid moeten worden naar alle medewerkers. Naast de invoering van de Omgevingswet liggen er meer grote opgaven bij de gemeente. Los van de hoge werkdruk kampen we met krapte op de arbeidsmarkt en uitval van medewerkers door het coronavirus. Overigens is gemeente Apeldoorn zich ervan bewust dat dat niet verandert met een verder uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Ook met inwerkingtreding op 1 januari 2023 zouden gemeenten tegen deze problemen aanlopen.

De Omgevingswet leidt ook voor de gemeenteraad tot veranderingen. In Apeldoorn is de gemeenteraad intensief betrokken bij de voorbereiding op de Omgevingswet. Samen met een raads werkgroep is besluitvorming voorbereid en besproken welke informatie gedeeld moet worden. Dit heeft geresulteerd in expertmeetings, goede gesprekken over de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt en wat dit betekent voor de raad. Verder uitstel van de invoering zal betekenen dat de besluitvorming in de raad moet worden uitgesteld en dat het gedane werk met nieuwe raadsleden nog eens moet worden overgedaan.

Geef duidelijkheid over de invoeringsdatum

Dit alles geeft de noodzaak tot duidelijkheid over de inwerkingtredingsdatum aan. Alleen dan wordt aan de implementatie de nodige prioriteit gegeven – door softwareleveranciers, maar ook door ons als gemeenten en onze medewerkers. Softwareleveranciers stellen investeringen uit wanneer er geen duidelijkheid is. Zolang verder uitstel in de lucht hangt, is het voor onze medewerkers lastig gemotiveerd te blijven werken aan de voorbereidingen, temeer nu er al zoveel op hun bordje ligt. Met een harde invoeringsdatum ontstaat er meer urgentie en worden zaken naar verwachting

efficiënter en effectiever gerealiseerd en geprioriteerd, en kunnen we de stap zetten van oefenen naar praktijk.

Daarom is ons pleidooi: kies uiterlijk in januari 2022 voor een invoeringsdatum en houd daaraan vast. Ondanks het vele werk dat nog nodig is, hebben wij gelet op de ontwikkelingen de afgelopen maanden het vertrouwen dat er op 1 juli 2022 een voldoende werkend DSO beschikbaar is. Daarmee kan de dienstverlening aan onze inwoners worden gegarandeerd. Omdat de nieuwe Omgevingswet veel kansen biedt voor onze inwoners, pleiten we ervoor om de wet in te voeren per 1 juli 2022. Dat zaken achter de schermen voor ons als gemeente op dat moment nog niet optimaal verlopen, is dan van ondergeschikt belang. In de jaren na de invoering, met de opbouw van het omgevingsplan, wordt de potentie van de Omgevingswet echt benut en wordt het uiteindelijk voor een ieder écht eenvoudig beter.